

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Sociální sítě a vzdělávání

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Jiří Husa, CSc.

Autorka: Ing. Alena Hrubá

2018

ZADÁVACÍ LIST

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Sociální sítě a vzdělávání vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

.....

(podpis autorky)

V Praze dne 10.listopadu 2018

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala Ing. Jiřímu Husovi, CSc. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a během zpracování této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu a péči o syna Ondřeje, bez níž by bylo dokončení této práce velmi obtížné.

ABSTRAKT

Cílem této bakalářské práce je podat základní informace o internetových sociálních sítích a zhodnotit možnosti využití těchto služeb při vzdělávání na středních školách. V teoretické části této práce se věnuji obecné charakteristice sociálních sítí, jejich historii a představuji nejvyužívanější české a zahraniční komunitní weby. V závěru první části popisují rizika spojená s využíváním sociálních sítí.

V druhé části práce se zaměřuji na porovnání jednotlivých sítí s ohledem na možnosti jejich zapojení do výuky. Hodnotím slabé a silné stránky, možnosti a hrozby zapojení sociálních sítí do výuky pomocí SWOT analýzy a v další části potom uvádím konkrétní příklady možnosti využití vybraných sociálních sítí v praxi.

Ze současných sociálních sítí dostupných na trhu lze i přes výhrady k výuce doporučit Facebook, neboť umožňuje vytvoření zabezpečených komunitních skupin (např. třídních, předmětových), je mezi českými uživateli nejvíce rozšířený a jeho obsluha je intuitivní. Doplnkově pak doporučuji síť YouTube, zejména pro zpestření výuky v podobě výukových videí od odborníků nebo specializovaných institucí, která garantují správnost informací.

Klíčová slova: sociální sítě, vzdělávání, online, internet

ABSTRACT

The aim of this bachelor thesis is to provide general information about social networks and to evaluate the possibilities of using these services in secondary education. I characterize main features of social networks, summarize their brief history and introduce the most used social networks in the Czech Republic and worldwide. Moreover, the risks associated with using social networks are stated.

The SWOT analysis for using social networks in education is performed in the following part. I compare features of selected networks and introduce specific examples of how to use selected social networks in practice.

From current social networks available on the market, Facebook can be recommended to be used at school as it contains the most features suitable for education purposes. Moreover, it is the most widespread network among the Czech users and its operation is very intuitive. Additionally, I recommend YouTube to be included especially for educational videos from experts to guarantee the information accuracy.

Keywords: social networks, education, online, internet

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST

1	Úvod	10
2	Cíl a metodika.....	11
3	Vzdělávání	12
4	Sociální sítě	13
4.1	Sociální sítě jako skupiny.....	13
4.2	Online sociální sítě.....	14
4.3	Historie sociálních sítí.....	14
4.4	Historie moderních sociálních sítí.....	15
4.5	Přehled významných zahraničních sociálních sítí.....	16
4.5.1	LinkedIn.....	16
4.5.2	YouTube	16
4.5.3	MySpace	17
4.5.4	Facebook.....	17
4.5.5	Twitter.....	18
4.5.6	Google+	18
4.5.7	Instagram	19
4.5.8	Další sítě	19
4.6	Sociální sítě v České republice	19
4.7	České sociální sítě	20
4.7.1	Lidé.cz.....	20
4.7.2	Spolužáci.cz	20
4.7.3	Libimseti.cz.....	20
4.8	Rizika používání sociálních sítí	21

4.8.1	Zneužití osobních dat.....	21
4.8.2	Anonymita	21
4.8.3	Kyberšikana	21
4.8.4	Kyberstalking.....	22
4.8.5	Hoax.....	23
4.8.6	Závislost na sociálních sítích	23

PRAKTICKÁ ČÁST

5	Využití sociálních sítí ve vzdělávání.....	24
5.1	SWOT analýza	24
5.1.1	Silné stránky	24
5.1.2	Slabé stránky.....	25
5.1.3	Příležitosti	26
5.1.4	Hrozby	27
5.2	Výběr vhodné sítě	29
5.3	Požadavky na sociální síť z pohledu žáka.....	30
5.4	Požadavky na síť z pohledu učitelů.....	30
6	Porovnání vybraných sociálních sítí.....	32
6.1	Facebook	32
6.2	Twitter	39
6.3	Instagram.....	42
6.4	YouTube.....	46
7	Závěr.....	49
8	Bibliografie.....	51
9	Seznam obrázků a tabulek	55

1 Úvod

Sociální sítě jsou fenoménem dnešní doby. Miliony aktivních uživatelů z celého světa si na nich vyměňují zprávy, sdílí fotografie, dokumenty a další data různého charakteru. Vytvářejí tak obrovské multikulturní komunity a lidé na Zemi jsou díky nim propojeni jako nikdy předtím. Oblíbenost těchto komunikačních kanálů stále stoupá nejen mezi běžnými uživateli, ale také mezi firmami a veřejnými institucemi.

Díky jejich propojení vzniká potenciál pro vzájemnou spolupráci a lepší dostupnost informací. Profily na sociálních sítích má také mnoho žáků základních a středních škol i vysokoškolských studentů. Ti zde velmi často vzájemně sdílejí dokumenty týkající studia, a to buď v uzavřených skupinách nebo i veřejně. Proto se tyto sítě stávají nedílnou součástí vzdělávacího procesu.

Zapojení těchto sítí do výuky s sebou ovšem nese i značná rizika a učitel, uvažující o podpoře výuky na střední škole prostřednictvím sociální sítě, musí zvážit, zda pozitiva tohoto přístupu převáží jeho negativa. Tato práce by měla pomoci učitelům nahlédnout do světa sociálních sítí, přiblížit možnosti jejich využití ve školním prostředí, ale také upozornit na rizika a hrozby, kterým by se uživatelé měli zodpovědným chováním na síti vyhnout.

2 Cíl a metodika

Cílem práce je analýza možnosti využití vybraných sociálních sítí pro vzdělávání na středních školách a identifikace slabých a silných stránek jednotlivých sociálních sítí. Přečtením této práce získá středoškolský učitel povědomí o pravidlech, které je vhodné dodržovat při využívání sociálních sítí pro podporu vzdělávání.

V první části mé bakalářské práce uvedu stručnou charakteristiku vybraných sociálních sítí, jejich hlavních funkcí a zmíním důležité historické momenty v jejich vývoji. Dále upozorním na rizika spojená s využíváním těchto komunitních webů jako jsou např. kyberšikana nebo závislost.

V druhé části této bakalářské práce se zaměřím na možnosti zavedení vybraných sociálních sítí do výuky. Pomocí SWOT analýzy vyhodnotím silné, slabé stránky, možnosti a hrozby při využívání tohoto fenoménu ve výuce, v dalších kapitolách se budu věnovat konkrétním příkladům využití sociálních sítí v praxi. Součástí jsou i výpovědi pedagogů, kteří se o správu sociálních sítí na vybraných školách starají. Vyhodnotím, které funkcionality by se daly použít během výuky pro zlepšení komunikace ve třídě, ale i pro prezentaci školy na veřejnosti.

V závěru uvedu doporučení učitelům, jak správně a efektivně sociální sítě využívat.

3 Vzdělávání

Výchova a vzdělávání jsou staré jako lidstvo samo. Již odnepaměti je vzdělanost určujícím faktorem vyspělosti lidské civilizace a v každé etapě byly způsoby vzdělávání jiné a stále se vyvíjejí. Stejně jako se vyvíjel a měnil pohled člověka na svět, měnila se i jeho představa, jak připravit své děti pro život.

Každá doba má svůj specifický pohled na výchovu a vzdělávání a vždy se v něm odráží ekonomické, sociální a kulturní potřeby, nové problémy a styl života dané doby. (PĀTRUŤ, 2013). Školství a vzdělávání má za sebou dlouhý vývoj, první školy vznikaly v období starověku na území Mezopotámie, někdy v 1. polovině 3. tisíciletí př. n. l. (Klíma, 1962, s. 154). Velký rozmach školství a vzdělávání je zaznamenán i v období antiky, odkud pochází bezpočet astronomických objevů a mnohé filozofické myšlenky.

Většina metod, kterou dnes považujeme za přínosné a efektivní, mají historické kořeny a byly popsány již v minulosti. Vezměme si za příklad Jana Amose Komenského, který žil na přelomu 16. a 17. století a je považován na zakladatele moderní pedagogiky. Jeho heslo „Schola ludus“ neboli „Škola hrou“ je v dnešní době opět hojně skloňováno. Již tehdy se domníval, že žáci by měli naučenou látku nejen odříkat, ale také jí porozumět a velkým pomocníkem by kantorovi měla být názornost. Vydal tehdy přelomovou knihu *Orbis pictus*, Svět v obrazech a tu opatřil mnoha ilustracemi tak, aby byla pro žáky poutavá.

Ostatně heslo Škola hrou se projevuje i v dnešní době ve snaze zatraktivnit vyučování využitím moderních didaktických pomůcek, např. tabletů či počítačů, které umožňují využití interaktivních programů. Člověk si mnohem lépe zapamatuje věci, které vidí na obrázku nebo ve videu nebo si je může osahat, než když se o nich mluví pouze teoreticky.

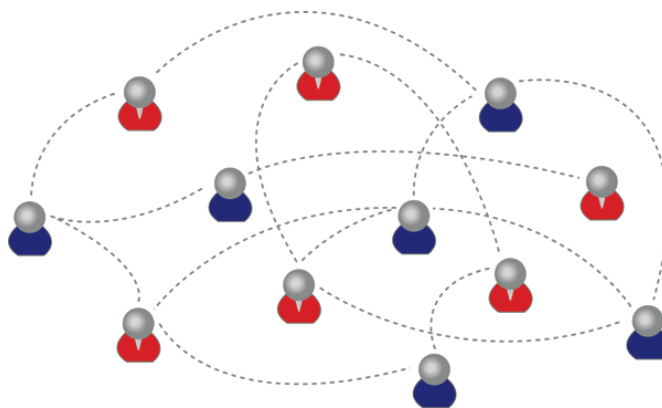
Podobně jako v dobách minulých i dnes zůstává hlavní díl zodpovědnosti za kvalitu výuky ve vzdělávání a výchově na učitelích, ale představy o tom, jakým způsobem se má vzdělávání ubírat a za použití jakých pomůcek, se vždy velmi lišily a je tomu tak dodnes.

4 Sociální sítě

4.1 Sociální sítě jako skupiny

Termín sociální sítě dnes chápeme hlavně ve spojení s internetem. Tento pojem se však vznikl na základě poznatků v sociologii, antropologii, sociální psychologii a statistiky již na začátku minulého století. Hlavní vývoj ve studiu sociálních sítí začal ve 30. letech 20. století, kdy se psycholog Jacob L. Moreno začal zabývat analýze vztahů v malých skupinách, především ve školních třídách. Moreno zkoumal preference uvnitř skupiny a zaznamenával je do grafu, tzn. sociogramu. (Sociální sítě (sociologie), 2018). Mezi prvními odborníky, který pojem sociální sítě použil ve vědeckém kontextu, patřil v roce 1954 sociolog a antropolog John Arundel Barnes ve svém díle „Class and Committees in a Norwegian Island Parish“, kde studoval vztahy mezi rybáři v norské vesnici (Rulf, 2013, s. 14).

Sociologie dnes definuje sociální sítě jako navzájem propojené skupiny pomocí společných zájmů, přátelství, rodinné či náboženské příslušnosti či jen společných prožitků. První sociální sítě, ve které se člověk nachází již od narození, je rodina. Jednotliví členové rodiny se vzájemně ovlivňují, komunikují spolu, reagují na chování ostatních členů. Sociální sítě je tedy možné si představit jako vzájemně propojenou síť jednotlivců (případně skupiny), kterou tvoří navzájem pospojované uzly (Linhart, Petrusek et al., 1996, s. 986). Schéma sociální sítě ukazuje Obrázek 1.

Obrázek 1: Schéma sociální sítě, zdroj: <https://e-strategyblog.com/2011/08/daily-numbers-social-medias-fundraising-multiplier-effect/>.

V sociální síti dochází ke vzájemnému ovlivňování a obohacování celé skupiny. Pavlíček (2010) ve své knize zdůrazňuje: „Jedinec se již narozením stává členem jisté sociální skupiny a tato skupinová příslušnost jej provází po celý život, kdy se projevuje

v jeho chování, citech a myšlení. Člověk je zpravidla členem více skupin současně, přičemž v každé z nich se jinak identifikuje, chová, komunikuje a jinak k nim přistupuje“.

4.2 Online sociální sítě

Havlová (2014) sociální síť popisuje jako „internetovou službu umožňující (zpravidla registrovaným) členům vytvářet svůj veřejný nebo částečně veřejný profil a navazovat virtuální vztahy s uživateli, s nimiž chtějí být ve spojení v rámci dané sítě, umožňující jim také komunikovat mezi sebou, sdílet společně informace, fotografie, videa, odkazy, plánovat akce a další aktivity. Většinu obsahu sociálních sítí vytvářejí samotní uživatelé. Sociální sítě virtuálně propojují různé osoby a instituce na základě společných přátelských či pracovních vztahů nebo stejného zájmu.“ Komunikovat spolu mohou buď veřejně např. v diskuzních fórech nebo soukromě mezi dvěma uživateli. V angličtině se pro tyto sítě používá zkratka SNS (Social networking sites).

Díky internetu mohou lidé udržovat kontakty se svými přáteli, spolužáky, kolegy či známými, kdykoliv a odkudkoliv, i když nemají možnost se setkat osobně. Sociální sítě nabízejí možnost sdílení informací a komunikace s ostatními lidmi – přenášejí tak vazby z reálného světa do digitálního prostředí.

4.3 Historie sociálních sítí

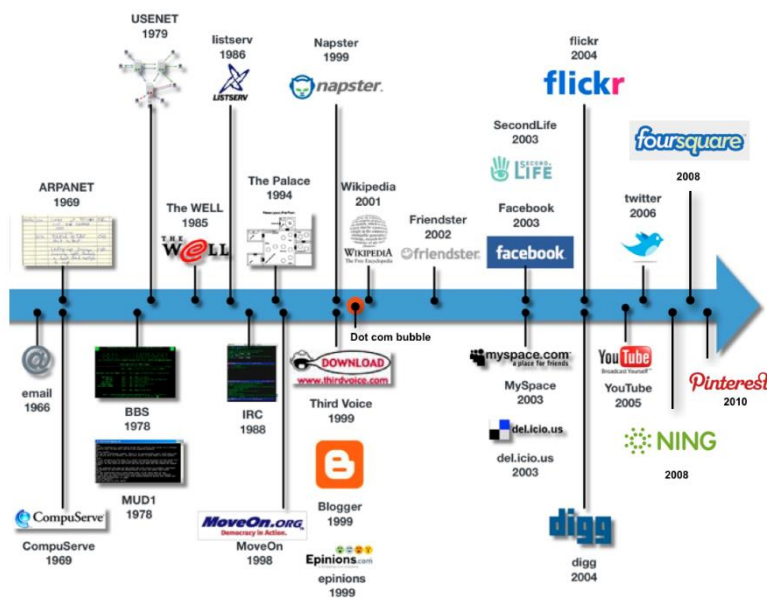
Dle dostupných informací v literatuře a na webových stránkách není zcela jasné, co lze považovat za první sociální síť a existuje několik variant vývoje. Dle Pavlíčka (2010) vybudoval v roce 1955 Randy Conrad první internetovou sociální síť s názvem classmates.com. Tato síť sloužila k vyhledávání spolužáků a funguje dodnes. Dalším důležitým historickým bodem ve vývoji je odeslání prvního emailu na vzdálený počítač, které se datuje do roku 1971. To bylo náznakem spojování se na síti online. Další snahy o propojení lidských komunit pomocí počítačů se projevují také v 80. a 90. letech, kdy byly počítače ještě v počáteční fázi vývoje. Bulletin Board Systém (BBS), CompuServe, Gopher a Telnet jsou systémy, které jsou označovány jako prvotní technologie pro propojení lidí přes informační technologie.

4.4 Historie moderních sociálních sítí

Za moderní se považují takové sítě, které jsou postaveny na konceptu webu 2.0. Web 2.0 je termín pro etapu vývoje webu, o níž se hovoří od roku 2004, i když tento termín vznikl už předtím. U webu 2.0 byl pevný obsah webových stránek nahrazen prostorem pro sdílení a společnou tvorbu obsahu. Tyto webové služby umožňují spolupráci mezi miliony uživatelů, kteří mohou sdílet informace novým způsobem – např. pomocí sociálních sítí, wiki systémů či blogů. (Pavlíček, 2007, s. 9).

Za první sociální síť je považována síť **SixDegrees.com**, založená v roce 1997. Pomocí této služby si její registrovaní uživatelé mohli přes vlastní profily vytvářet okruhy přátel, s nimiž pak mohli komunikovat. Služba měla několik milionů uživatelů, v roce 2001 ovšem byla zrušena, protože vlastníci nebyli schopni udržet síť v provozu (Pavlíček, 2010).

Dalším milníkem v historii moderních sociálních sítí byl do června letošního roku fungující **Friendster.com**, založený v roce 2002. Tato obří seznamka fungovala velmi dobře, jelikož překonala během prvního čtvrtletí své existence hranici tří miliónů

Obrázek 2: Historie sociálních sítí. Zdroj: <http://yolar.cinetonic.co/social-media-history/>

uživatelů. (Rulf, 2013, s. 17). Od roku 2003 vzniklo mnoho dalších sociálních sítí, některé byly zaměřené na širokou veřejnost a šíření sociálních kontaktů, některé byly

zaměřené profesionálně. Mezi tyto patřil například LinkedIn, Facebook, MySpace, YouTube. Twitter a mnoho dalších. Jejich vývoj nastiňuje Obrázek 2.

4.5 Přehled významných zahraničních sociálních sítí

4.5.1 LinkedIn

LinkedIn je největší sociální síť zaměřená na firemní klientelu sdružující profesionály z nejrůznějších oborů. V březnu 2011 síť překonala 100 milionů registrovaných uživatelů a její popularita stále roste. V současné době má více než 562 milionů členů ve více než 200 zemích (LinkedIn, 2018). V roce 2016 převzala síť společnost Microsoft. Zaplatila za ni 26,2 miliard dolarů (631 miliard korun) (Aktuálně.cz, 2016).

Uživatelé mají k dispozici svůj profesní profil, kde se prezentují formou životopisu. Důležitou roli hraje dosažené vzdělání, ale i pracovní zkušenosti či doporučení od kolegů. Síť kontaktů lze jednoduše rozšiřovat, systém sám nabízí uživatele pracující ve stejné firmě či přátele přátel. Je možné vyhledávat kolegy, spolužáky, spolupracovníky, obchodní partnery, ale i další profesionály z vybraného oboru.

Na LinkedIn se prezentují i firmy, které si mohou vytvořit vlastní profil, informovat o novinkách nebo nabízených pozicích. LinkedIn nabízí i možnost vyšších (placených účtů), které jsou určeny pro personalisty či manažery rozšiřující síť kontaktů.

4.5.2 YouTube

V roce 2005 vznikla dnes nejnavštěvovanější stránka na sdílení videí na světě, **YouTube**. Přesto již po dvou letech svého fungování dosáhl návštěvnosti převyšující 100 milionů návštěvníků denně a vyšplhal se na třetí příčku v žebříčku Alexa Global Top 500 (Pavlíček, 2010). K dnešnímu dni je dokonce na místě druhém, za serverem Google.com (Alexa, 2018).

V listopadu 2006 byl zakoupen společností Google za 1,65 miliardy dolarů (tehdy asi 37 miliard Kč) (Mashable, 2006). Každý návštěvník, tedy i neregistrovaný uživatel může prohlížet většinu videí, která se na serveru nachází. Po provedení registrace se uživatel stane členem komunity a může nahrávat vlastní videa a diskutovat nad obsahem. Server každý měsíc navštíví 800 miliónů jedinečných uživatelů a každou minutu přibude až 60 hodin videí (Václavík, 2016). Jsou tu dostupné videoklipy, TV

klipy, hudební videa, trailery k filmům, seriály a další, jako například video-blogy, krátká originální videa, nebo vzdělávací videa.

YouTube je hojně využíván i studenty a univerzitami. Např. prestižní Massachusettský technický institut (MIT) zde má vlastní video kanál, na kterém poskytuje volně ke zhlédnutí vybrané přednášky.

Na YouTube vznikl v posledních letech fenomén zvaný youtubering. Youtuber je člověk, který natáčí videa sebe sama, většinou doma v pokoji a hovoří o různých tématech, týkající se jeho života. Youtubeři mají miliony diváků a tím pádem schopnost ovlivňovat masy (hlavně mladistvých), kteří je považují za své kamarády.

4.5.3 MySpace

Další důležitou událostí byl vznik **MySpace** (dnes psána Myspace) v Santa Monice v Kalifornii. Myspace získalo mnoho uživatelů právě díky úpadku Friendsteru, kteří přecházeli z jedné sociální sítě na druhou. Myspace bylo odlišné tím, že si uživatelé mohli personalizovat svou profilovou stránku (Perkel, 2006).

Tato síť byla v polovině minulého století lídrem sociálních sítí ve světě. Zaměřuje se na hudbu, filmy či televizi. Na webu Myspace má každý uživatel prostor k vlastní prezentaci (Myspace je v doslovném překladu „můj prostor“), na rozdíl od Facebooku je profil plně upravitelný a získává tak na osobitosti. Funkčně je jinak Myspace Facebooku velmi podobný, umožňuje však navíc i přehrávání hudby, tvorbu playlistů či nakupování hudby přes Amazon MP3 nebo Apple iTunes. Na této síti jsou i profily filmařů, herců, hudebníků a jiných celebrit. Kvůli ochraně dětí je server přístupný od 16 let. Od příchodu Facebooku však Myspace ztrácelo na oblibě, změnil se majitel a její budoucnost zůstává nejistá (Pavlíček, 2010).

4.5.4 Facebook

V roce 2004 student harvardské univerzity Mark Zuckerberg zakládá spolu s Dustinem Moskovitzem, Chrisem Hughesem a Eduardem Saverinem web thefacebook.com, který má sloužit jako školní ročenka pro zdejší studenty. Postupem času však expanduje i na jiné univerzity po celém světě a v roce 2006 se již jako **Facebook.com** otevře pro veřejnost. Přesněji, všem, kdo dosáhli 13 let. V současné době Facebook disponuje více než 2,23 miliardami (červen 2018) aktivních účtů. (Newsroom, 2018).

Jedná se o největší a nejpopulárnější sociální síť na světě, která je přeložená do více jak 80 světových jazyků. Facebook nabízí širokou funkcionalitu, kterou se neustále snaží rozšiřovat a být tak vždy krok před konkurencí. Široká základna uživatelů přináší velký potenciál také v oblasti internetového marketingu.

4.5.5 Twitter

V roce 2006 přichází na scénu **Twitter** a o dva roky později sesadil Facebook server Myspace z trůnu největší sociální sítě (měřeno počtem unikátních návštěvníků) (Pavlíček, 2010).

Twitter je sociální síť a mikroblogovací služba vytvořená Jackem Dorseyem, která svým uživatelům umožňuje číst a psát krátké textové zprávy, kterým se říká tweety. Tyto zprávy, které mohou být dlouhé pouze 280 znaků (dříve jen 140), se pak zobrazují na profilové stránce pisatele a zároveň na stránce jeho odběratelů.

V poslední době počet aktivních uživatelů na Twitteru klesá, ve třetím čtvrtletí roku 2018 přišel o nejvíce uživatelů v historii firmy, o 9 milionů uživatelů (Venturebeat.com, 2018). V kontrastu s tím ale firmě stále rostou příjmy z reklamy, oproti minulému kvartálu si Twitter polepšil o 29 % (Lidovky.cz, 2018).

4.5.6 Google+

Svoji sociální síť spustil v roce 2011 i Google. V letech 2003/2004 již provozoval síť Orkut, která ale skončila neúspěšně. Chtěl tedy konkurovat již zavedenému Facebooku a Twitteru a založil sociální síť **Google+** (Rylich, 2012). I zde si uživatelé mohli vytvářet komunity, sdílet videa, fotografie a dokumenty. Zpočátku sem měli přístup pouze zvaní uživatelé na pozvánku, později se síť otevřela všem uživatelům starším osmnácti let, protože služba byla v testovacím provozu, a společnost tak nemohla zaručit stoprocentní ochranu osobních údajů nezletilých. V lednu 2012 se věkový limit snížil na třináct let. Později Google začal zakládat účet na Google+ všem uživatelům, kteří si založili účet u Googlu, což velmi pomohlo růstu služby – ovšem málokdo tuto sociální síť aktivně využíval. V září roku 2018 společnost Google přiznala problémy s únikem osobních dat a ohlásila ukončení provozu této sítě na léto roku 2019 (Čížek, 2018).

4.5.7 Instagram

Sociální síť Instagram je jednou z nejmladších sociálních sítí na trhu, byla založena až v roce 2010. V roce 2012 oznámil Mark Zuckerberg její koupi. Jedná se o volně dostupnou síť, která svým uživatelům umožňuje sdílení fotografií a vlastních videí. Pro vkládání fotografií je typické, že je uživatelé upraví pomocí filtrů a editačních nástrojů, aby podpořili její líbivost, což občas vytváří iluzi lepšího vnímání světa, než jaký je ve skutečnosti.

Aplikace se nesnaží konkurovat jiným sociálním službám, ba naopak umožňuje snadné sdílení fotografií na další sociální sítě jako je Facebook, Twitter, Flickr, případně na publikační služby Posterous a Tumblr.

4.5.8 Další sítě

Na internetu lze dnes najít rozsáhlé množství dalších sociálních sítí, lokálně dosahuje dobrých výsledků ruský VKontakte či čínský QQ. Velké využití najdeme také u komunikačních aplikací. WhatsApp a Facebook Messenger jsou určené pro přímou komunikaci s ostatními uživateli, stačí je instalovat do chytrého telefonu a přes mobilní data můžeme chatovat, posílat si videa či obrázky. Obě aplikace měly k lednu 2017 okolo miliardy aktivních uživatelů. Tencent QQ a WeChat, nejoblíbenější komunikační aplikace v Číně, měly přes 800 milionů uživatelů.

4.6 Sociální sítě v České republice

Dle průzkumu AMI Digital (Denik.cz, 2018) který proběhl začátkem roku 2018, používají sociální sítě denně čtyři pětiny českých uživatelů internetu. Také se stále zvyšuje čas, který tam uživatelé tráví, v průměru je to 149 minut denně.

Podle průzkumu nyní přispívá na Facebook alespoň několikrát měsíčně celkem 59 procent českých uživatelů oproti 61 procentům v roce 2017. Dominance Facebooku tak stále trvá, na druhé místo se nicméně vyšvihl Instagram. Na ten svůj příspěvek alespoň několikrát za měsíc sdílí již 44 procent uživatelů, což je oproti loňským 28 procentům znatelný nárůst.

4.7 České sociální sítě

Sociální sítě nevznikaly pouze v zahraničí, ale i u nás. Sice nikdy nedosáhly počtu uživatelů jako má Facebook nebo MySpace, ale před jejich příchodem měly desítky tisíc uživatelů a některé z nich stále existují. Za zmínku stojí hlavně tyto tři servery:

4.7.1 Lidé.cz

Tento komunitní portál je provozován firmou Seznam.cz. a dnes nabízí internetovou seznamku a chat. Byl založen roku 1997 s cílem vytvořit server, který pomůže vyhledávat emailové adresy registrovaných uživatelů. Portál prošel mnohými proměnami, v létě 2003 byla nabídka webu rozšířena o možnost tvorby blogů a přibyla také diskuzní fóra a pravidelná fyzická setkání členů komunity (Lupa.cz, 2014).

Od roku 2010 do března roku 2014 ztratil web Lidé.cz vlivem konkurence zahraničních sociálních sítí zhruba polovinu uživatelů a v březnu roku 2014 se návštěvnost pohybovala nad hranicí 750 000 registrovaných uživatelů (Živě.cz, 2009). Dnes jich je zhruba 48 000 (Kurzy.cz, 2018).

4.7.2 Spolužáci.cz

Server Spolužáci.cz byla sociální síť taktéž provozovaná firmou Seznam.cz. Na tomto portálu se sdružovali reální spolužáci ze škol během studia i po něm, na typu školy nezáleželo. Uživatel mohl sdílet informace, dokumenty či fotografie s ostatními spolužáky a být zároveň členem více tříd. Školy byly tříděny podle měst a jejich částí, ve kterých se nacházejí. Zde mohl uživatel najít svou školu a následně třídu, popřípadě svou třídu založit, pokud zde nebyla. Zastavení provozu služby bylo ohlášeno na 24. května 2018, tedy den začátku platnosti Obecného nařízení o ochraně osobních údajů, s nímž by se služba těžko vyrovnávala. Dalším důvodem pro ukončení provozu byl od roku 2015 dlouhodobě klesající zájem uživatelů, kteří upřednostňují jiné sociální sítě. Definitivně byla služba vypnuta 2. září 2018 (Technet.cz, 2018).

4.7.3 Libimseti.cz

Tento portál byl spuštěn v roce 2002 jakožto zábavní portál zaměřený hlavně na služby seznamky. Kromě toho nabízí sdílení a hodnocení fotografií, diskuzní fóra, chaty, blogy a další. Je vzdáleně podobný americkému serveru Myspace. Největší popularity web dosáhl v roce 2008, kdy návštěvnost činila 270 000 unikátních uživatelů denně. V dalších letech klesala hlavně kvůli popularitě Facebooku (Brejlová, 2012).

4.8 Rizika používání sociálních sítí

Internet je stále „územím nikoho“, a to jak z pohledu relativní anonymity účastníků, tak i z hlediska legislativy, která (na rozdíl od internetu) je místně omezena jurisdikcí. Sociální sítě jsou denně využívány miliony uživatelů různých věkových skupin, náboženství či národností. Ti sdílejí informace, komunikují či navazují nové vztahy, většinou bez předchozího osobního kontaktu. To s sebou nese značná rizika, související hlavně s anonymitou.

4.8.1 Zneužití osobních dat

Kostrou všech sociálních sítí jsou profily uživatelů. Stránka s uživatelským profilem obsahuje takové informace, jaké do ní zadáme. Můžeme tak poskytnout informace o zaměstnání, vzdělání, vztazích, kontaktní údaje, informace o zájmech a koníčcích a další (Kulhánková, Čamek, 2010, s. 52). Ne všechny weby tyto informace důkladně zabezpečují nebo je neopatrní uživatelé dokonce sdílí veřejně na svých profilech na sociálních sítích. Pro případného útočníka potom není těžké tato data zneužít, např. stáhnout si profilovou fotografii a za dotyčného uživatele se vydávat či ho registrovat k odběru nevyžádaných emailů.

Obecně se doporučuje sdílet minimum osobních údajů a vyhnout se publikování citlivých údajů jako např. data narození či adresy trvalého bydliště.

4.8.2 Anonymita

Jedním z nejnebezpečnějších aspektů využívání sociální sítě je anonymita uživatelů. Uživatelský profil má většinou vyplněno jméno a příjmení, vloženu fotografii, ale nikde není uvedeno, že se tyto údaje shodují se skutečností. Je tedy možné, že si do kontaktů na sociální síti přidáme někoho, kdo chce např. sledovat náš pohyb nebo z nás vylákat citlivé informace. Prevencí zde je jednoznačně nesdílení citlivých dat či hesel online či odmítání návrhů na přidání do sítě našich kontaktů od nedůvěryhodných profilů.

4.8.3 Kyberšikana

Kyberšikana neboli cyberbulling je označení šikany pomocí elektronických médií (zejména mobilních zařízení a internetu). Jejím cílem je někomu ublížit, ať už psychicky nebo fyzicky. To má šikana podobné s tradiční šikanou. Dokonce může začínat velmi podobně. Ve virtuálním světě jsou lidé anonymní, ztrácí bariéry plynoucí

z osobní komunikace s lidmi a mohou komunikaci kdykoliv ukončit. To jsou jen některé z možností, které virtuální svět nabízí a záleží, zda je uživatelé využívají k dobrým či špatným věcem (Krčmářová, 2012).

Pro útočníka ve virtuálním světě není problém měnit identitu, většinou vystupuje pod přezdívkou. Pro oběť je velmi těžké útočníka lokalizovat (i když existují metody, kdy lze útočníka s použitím vhodné technologie odhalit) a ten může získat pocit nepolapitelnosti.

Původcem šikany může být i fyzicky velmi slabý jedinec, který by v reálném světě neměl k ubližování ostatním předpoklady. Může útočit v různých časech, kdykoliv a kdekoliv. Tradičními oběťmi šikany bývají děti, které na internetu tráví velmi mnoho času a nemají dostatečné znalosti ohledně ochrany osobních dat. Jsou také psychicky zranitelnější než dospělí.

Kyberšikana je většinou spojená s psychickým týráním obětí, které není snadné poznat (na rozdíl od modřin, jež mohou doprovázet fyzickou šikanu). Prostředky kyberšikany (např. zesměšňující nahrávky či videa) se lavinovitě šíří po sociálních sítích, pachatel ani nemusí vynaložit velké úsilí k jejich propagaci, o to se postarají ostatní. Pro postiženého je velmi obtížné inkriminované materiály ze sociálních sítí nechat odstranit.

Oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím. Důvodů pro takové chování může být více (strach, stud, rodiče nerozumí počítačům, dítě nepozná, že jde o projevy psychického šikanování apod.). Na řešení svých problémů tak zůstávají často sami, což může vést k tomu, že situaci nezvládnou (Projekt E-Bezpečí, 2018).

4.8.4 Kyberstalking

Tímto pojmem se označuje dlouhodobé, opakované a systematické pronásledování a obtěžování obětí pomocí informačních a komunikačních technologií. Je to druh stalkingu, kdy pronásledovatel svou oběť například dlouhodobě sleduje, bombarduje SMS zprávami, e-maily, telefonáty či nechtěnými pozornostmi (Kopecký, 2010). Na kyberstalkery můžeme narazit v chatovacích místnostech a diskuzních fórech, kde se pod falešným jménem a identitou snaží oslovit potenciální oběť. Stalking je od roku

2010 podle českých zákonů veden jako trestný čin, v případě, že se staneme jeho obětí, měli bychom se obrátit na policii.

4.8.5 Hoax

HOAX je typ poplašné zprávy, jejíž obsah není založen na pravdě. Jedná se o nevyžádanou e-mailovou nebo IM zprávu, která uživatele varuje před nějakým virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí, snaží se ho pobavit apod. Hoax většinou obsahuje i výzvu žádající další rozeslání hoaxu mezi přátele, příp. na co největší množství dalších adres, proto se někdy označuje také jako řetězový e-mail. Tyto HOAX zprávy se neobjevily až s příchodem sociálních sítí. Dříve je již bylo možné pozorovat v emailových komunikacích či zpravodajských médiích. Nejúčinnější prevencí je zde ignorace podezřelých zpráv ukazujících na další rozesílání (Projekt E-Bezpečí, 2018).

4.8.6 Závislost na sociálních sítích

Internet může být dobrý sluha, ale špatný pán. I na něm může vzniknout závislost, která může mít devastující účinky na osobní život člověka i jeho okolí. Uživatel se přílišným trávením času ve virtuálním světě odcizí od reality a místo osobního kontaktu brouzdá po síti. Určitě ten pohled znáte: muž a žena sedí společně u stolu v restauraci, oba drží v ruce své mobilní telefony a jsou zabráněni do komunikace s okolním světem místo toho, aby se bavili mezi sebou.

Možným důvodem, proč někteří lidé dávají přednost sociálním sítím před realitou, je právě neosobní kontakt. Člověk tedy není nucen odpovídat spontánně, má možnost si každou odpověď v klidu rozmyslet. Díky mobilnímu internetu pak můžete být online v podstatě kdekoli a kdykoli a nemusí vycházet z pohodlí domova kvůli sociálnímu kontaktu.

Závislost na sociálních sítích je ve svém principu stejná jako jakákoli jiná závislost a pokud uživateli přístup k sociálním sítím odepřeme, mohou se objevit abstinenční příznaky (Jak na internet, 2012). Pokud tento stav není člověk schopen zvládnout sám, je vhodné vyhledat lékařskou pomoc.

5 Využití sociálních sítí ve vzdělávání

Dnešní žáci žijí v době, kdy naplno probíhá digitální revoluce. Využívají internet pro zábavu, vzdělávání i komunikaci mezi sebou. Moderní komunikační a informační technologie jsou přirozenou součástí jejich života, narodili se totiž v době, kdy už existovaly počítače a technologická revoluce nabírala na síle. Pokud tedy chceme udělat vzdělávání atraktivní a zajímavé pro dnešní generaci, měli bychom do výuky zařadit technologie, které žáci dennodenně využívají a jsou na ně zvyklí.

Informační a výpočetní technika nabízí mnoho možností, jak zpestřit, zjednodušit a zefektivnit výuku ve školách. Učitelé již nyní zapisují do elektronických třídnic, mají zpravidla k dispozici dataprojektor k promítání např. prezentací či využívají aplikace k testování studentů. Jednou z možností, jak zefektivnit komunikaci v rámci třídy, školy nebo i s veřejností, je využití sociálních sítí.

Efektivita jakékoliv pomůcky použité ve vzdělávacím procesu je závislá na kreativitě vyučujícího. Většina kantorů se během vyučování již nyní snaží svým žákům výuku zatraktivnit zařazením nových interaktivních prvků. Použití sociálních sítí je jedním z mnoha rozvíjejících se způsobů e-learningu.

I tak se musíme dívat na použití online sociálních sítí ve výuce ze dvou stran. Mohou nám pozitivním způsobem ovlivnit chování žáků a odstranit jejich strach z konfrontace v přímé diskuzi a podnítit je k hlubšímu zamyšlení nad předkládanými tématy i mimo vyučování. Ale na druhé straně jsou zde i rizika spojená s využíváním informačních a komunikačních technologií, která bychom neměli podcenit. Pozitiva a negativa využívání sociálních sítí shrnu v následující kapitole.

5.1 SWOT analýza

5.1.1 Silné stránky

1/ Uživatelská přívětivost

Vzhledem k celosvětovému počtu uživatelů jsou sociální sítě optimalizovány tak, aby byly jednoduše ovladatelné, intuitivní a člověk nemusel složitě zkoumat všechny funkcionality. Přidávání dalších uživatelů a navazování kontaktů je též jednoduché, aby bylo zajištěno, že síť se bude stále rozrůstat.

2/ Popularita

Uživatelé sociální sítě znají, dnešní žáci se narodili do doby jejich rozmachu. Nejsou pro ně ničím novým a při použití ve výuce pracují s nástroji, které jsou jim dobře známé.

3/ Dostupnost

Všechny sociální sítě jsou zdarma dostupné, k založení profilu na sociální síti stačí pouze internetové připojení.

4/ Sdílení výukových materiálů

Všechny sdílené dokumenty jsou ihned dostupné. Mohou se sdílet buď přímo soubory nebo odkazy k jejich stažení, videa, odkazy na webové stránky a mnoho dalšího. Jsou-li žáci ve škole nepřítomni, mohou si látku ihned doplnit.

5/ Podpora komunikace

Sociální sítě jsou ze své podstaty stvořeny ke komunikaci mezi jednotlivými uživateli, v našem případě mezi žáky, učitelem či školou. Pokud je učitel ochoten se věnovat diskuzi se žáky i mimo vyučování, může kdykoliv odpovídat na dotazy týkající se úkolů či organizačních záležitostí. Žáci tak nemusí osobně navštěvovat konzultační hodiny či čekat na odpověď na svůj dotaz do dalšího dne. Žáci i učitel mohou na sociální síti komunikovat pomocí soukromých zpráv mezi sebou, aniž by jejich konverzaci četli ostatní. Mohou tak pracovat např. na školních projektech či řešit soukromé záležitosti.

5.1.2 Slabé stránky

1/ Rušivý obsah

Vzhledem k tomu, že sociální sítě nejsou primárně určeny pro výuku, obsahují velké množství obsahu, který nesouvisí s výukou a který žáky rozptyluje. Ať už se jedná o reklamu, online hry, videa či příspěvky a zprávy dalších uživatelů na síti. Žáci se tak nemohou plně soustředit na výuku.

2/ Zveřejňování citlivých údajů

Sociální sítě vyžadují při zakládání profilu vyplnění citlivých údajů jako jsou jméno, příjmení, emailová adresa a telefon. Dále jsou uživatelé vyzýváni, aby doplnili i další informace, jako jsou adresa trvalého bydliště, zaměstnání, koníčky či rodinné příslušníky. Pokud si správně nezabezpečí viditelnost těchto informací veřejnosti, ohrožuje tím své soukromí i soukromí své rodiny. Jsou známy i případy, kdy uživatel zveřejnil fotografie z dovolené a na základě toho ho v jeho nepřítomnosti vykradli. Proto je třeba dobře zvážit, jaké materiály uživatel sdílí, aby neohrozil sebe a své okolí.

3/ Nepravdivé informace

Na sociálních sítích je zveřejňováno mnoho nepravdivých či záměrně zavádějících informací a polopravd, které je velmi obtížné rozeznat. V médiích se často dokonce hovoří o informační válce. Rozlišit dezinformace od ověřených zpráv je velmi obtížné pro vzdělaného dospělého natož pro žáka střední školy.

4/ Nemožnost plné organizace

Pokud učitel založí veřejnou stránku školy, nemůže ovlivnit, jací uživatelé budou na stránku přispívat a kam až se informace z tohoto profilu budou sdílet. Sdílením se mohou informace dostat k tisícům uživatelů. Mohou např. kritizovat školu, způsob výuky či šířit dezinformace.

5.1.3 Příležitosti

1/ Oslovení široké veřejnosti

Prostřednictvím stránky na sociálních sítích lze prezentovat školu na veřejnosti, ukázat, jaké aktivity škola provozuje, nahrávat fotografie např. z vybavení laboratoří a učeben, exkurzí, informovat o novinkách či dění ve škole. Všechny tyto informace jsou důležité jak pro rodiče dětí, které na škole již studují, tak i pro potenciální zájemce o studium.

2/ Zapojení nových technologií do procesu vzdělávání

Informační a komunikační technologie se stále vyvíjejí a je třeba se v této sféře stále orientovat. Pro žáky je mnohem jednodušší se učit novým věcem, technologické novinky jsou přirozenou součástí jejich života. Pokud chceme jakožto učitel takzvané

jít s dobou a využívat technologie jim známé a sami se v této oblasti vzdělávat, neměli bychom se oblasti sociálních sítí a novinkách ve světě komunikačních prostředků vyhýbat. Některé technologie mohou být dobrými pomocníky pro zatraktivnění výuky a zlepšení komunikace ve třídním kolektivu.

3/ Vznik školní komunity

V rámci zlepšení vztahů a informovanosti v rámci školy se nabízí vznik školní komunity. Ta by sdružovala žáky všech ročníků, kteří by měli možnost si např. vzájemně prodávat nepotřebné učebnice. Vedení školy může interně informovat o dění a aktualitách, změnách v rozvrhu či diskutovat o problémech týkajících se života ve škole.

5.1.4 Hrozby

1/ Nedostupnost internetu

Ačkoliv je dnes připojení k internetu běžnou záležitostí, stále nelze stoprocentně zajistit, že každý žák střední školy bude mít denně přístup na internet či sociální síť. Proto by se měl učitel vyvarovat tomu, aby o důležitých termínech či např. písemných pracích informoval pouze prostřednictvím sociální sítě. Dále je k připojení k internetu potřebné také zařízení, pomocí něhož se žák na web připojí. Pokud se např. rozbije nebo mu ho někdo zcizí (případně na jeho pořízení nemá rodina finance), nelze zajistit, že se tento žák k veškerému obsahu dostane.

2/ Podpora závislosti na sociálních sítích

Mladiství tráví hodně času s mobilním telefonem v ruce, u počítače nebo tabletu. Hrají hry, brouzdají po sociálních sítích. Pokud učitel vytvoří stránky s podporou výuky, mohl by u některých jednotlivců přidat další důvod, proč trávit na sociální síti více a více času, aby nepřišli o aktuální informace.

3/ Neochota žáků či učitelů si vytvořit profil na sociální síti

K vytvoření profilu na sociální síti žáky ani učitele nemůže nikdo nutit. Je to věc ryze dobrovolná. Pokud tedy žák či jeho rodiče s vytvořením profilu na sociální síti nesouhlasí, je třeba to respektovat a neznevýhodňovat tyto žáky odepřením přístupu ke sdíleným dokumentům a informacím. Řešením může být vytvoření veřejně

dostupné skupiny, kde vytvoření profilu není třeba nebo volba jiného informačního kanálu. Uzavřené třídní skupiny jsou uzavřená fóra, do kterých jsou žáci zapojeni dobrovolně.

4/ Ztráta autority učitele

Učitel by si od žáků měl udržovat zdravý odstup. Zvláště žáci na středních školách už jsou ve věku, kdy si k učiteli více dovolují. Záleží vždy na osobnosti učitele a skupině žáků, která je ve třídě, ale všeobecně lze doporučit, aby si učitelé nepřidávali své žáky mezi přátele na sociální síti. Někteří by toho mohli zneužít a učitele na základě nevhodných fotografií zesměšnit. Proto je dobré, pokud se rozhodneme svůj osobní profil s komunikací se žáky používat, jej uzamknout, aby žáci neměli přístup k citlivým osobním informacím. Ztracená autorita učitele se velmi těžce získává zpátky, žáci si mezi sebou informace předávají velice rychle a napříč jednotlivými ročníky. Proto je lepší se podobným potížím předem vyhnout vhodným nastavením osobního profilu.

5/ Výpadek či zrušení sítě a ztráta dat

V historii sociálních sítí jsme byli několikrát svědky zrušení služby. S tím je spojena i ztráta dat a vytvořených kontaktů. Proto by sociální síť neměla být jediným úložištěm dokumentů, aby v případě výpadku sítě či jejímu úplnému zrušení nedošlo ke ztrátě nashromážděných studijních dokumentů či archivních materiálů.

6/ Šikana, Stalking, nevhodné chování

Pokud ve školním kolektivu existuje šikana, je velmi jednoduché ji přenést do virtuálního světa sociálních sítí, kde se pro učitele stane neviditelnou. Učitel by měl na kyberšikanu žáky upozornit, informovat je, kam se obrátit (i anonymně) pro pomoc, pokud jim na internetu začne někdo ubližovat. Stejným problémem je i kyberstalking, při kterém žáka někdo na internetu dlouhodobě sleduje a obtěžuje. Pokud učitel zpozoruje nevhodné chování ve školní skupině, jako např. posměšky, musí proti dotyčnému žákovi zasáhnout. Školní skupina má být místem pro zlepšení komunikace, nikoliv pro urážení.

Tabulka SWOT analýza

	Pomocné pro plnění cílů	Škodlivé pro plnění cílů
Vnitřní faktory	Silné stránky: - Uživatelská přívětivost - Popularita - Dostupnost - Sdílení výukových materiálů - Podpora komunikace	Silné stránky: - Rušivý obsah - Zveřejňování citlivých údajů - Nepravdivé informace - Nemožnost plné organizace
Vnější faktory	Příležitosti: - Oslovení široké veřejnosti - Zapojení nových technologií do procesu vzdělávání - Vznik školní komunity	Hrozby: - Nedostupnost internetu - Podpora závislosti na sociálních sítích - Neochota žáků či učitelů si vytvořit profil na sociální síti - Ztráta autority učitele - Šikana, Stalking, nevhodné chování

Tabulka 1: SWOT analýza. Zdroj: autorka

5.2 Výběr vhodné sítě

V této části mé bakalářské práce zhodnotím výhody a nevýhody využití vybraných sociálních sítí pro využití ve výuce na střední škole. Důležité je, aby vybraná online sociální síť byla uživatelsky jednoduchá, bezpečná a aby se díky jejímu zapojení do výuky zlepšily vzájemné vztahy ve třídě a žáci získali rychlejší přístup k informacím.

Ke zhodnocení jsem vybrala následující sociální sítě: Facebook, Instagram, Twitter a YouTube, které v současnosti patří mezi nejpopulárnější sociální sítě mezi žáky středních a vysokých škol v Česku (Chip.cz, 2017). Funkčně vhodnější by jistě byla některá sociální síť, která byla pro účely vzdělávání přímo navržena – například Twiducate.com, Piazza.com či Ted ED. Běžné sociální sítě totiž obsahují mnoho rušivého obsahu nesouvisejícího se vzděláváním, který žáky odvádí od pozornosti. Na druhou stranu je dle mého názoru lepší využít síť, kterou žáci ve svém životě běžně

používají a bude tak větší pravděpodobnost, že funkcionalitu spojenou se vzděláváním budou využívat. Nebude tedy potřeba instalace nové aplikace ani seznamování se s ní, neboť žáci ji již dobře znají z běžného života.

5.3 Požadavky na sociální síť z pohledu žáka

1/ Jednoduchost

Ovládání vybrané sociální sítě by mělo být intuitivní, jednoduché, aby žáci dlouze nemuseli zkoumat, kam nahrát soubor s domácím úkolem či projektem či jak okomentovat příspěvek. Prostředí sociální sítě by mělo mít více jazykových verzí pro případ, že by se ve třídě nacházeli studenti ze zahraničí.

2/ Podpora komunikace

Sociální síť by měla umožňovat jednoduchý způsob komunikace v rámci třídy. V případě, že si žák např. neví rady s řešením domácí úlohy, měl by mít možnost položit otázku např. ve fóru k tomu určeném nebo v obecné diskuzi ve třídě formou statusu. Ostatním by se na mobilních zařízeních ukázalo upozornění, že některý ze spolužáků položil dotaz, aby měli možnost rychle reagovat.

3/ Atraktivita

Vybraná sociální síť by měla být pro žáky atraktivní v tom slova smyslu, aby ji často využívali. Jedním z aspektů je např. vytvoření osobního profilu s fotografií, možnost vkládat videa či fotografie, existence mobilní aplikace, aby se žáci mohli připojit a komentovat i mimo stolní počítač.

5.4 Požadavky na síť z pohledu učitelů

1/ Podpora komunikace

Učitel často potřebuje žákům rychle sdělit důležité informace či připomenout důležité termíny. Je důležité, aby měl možnost poslat individuální zprávu jednotlivým žákům, skupinám nebo všem žákům naráz.

2/ Bezpečnost

Vybraná sociální síť musí být zabezpečená. Musí zajišťovat svým členům soukromí a vstup do třídní skupiny bude pouze na pozvánky (které schvaluje třídní učitel jakožto administrátor). Je vhodné, aby stránka nebyla viditelná veřejnosti, ale byla možnost jejího skrytí. Učitelé mají často strach z používání sociálních sítí, neboť se bojí propojení jejich osobního a profesního života. „Přátelení“ mezi učitelem a studentem je dost ožehavé téma a je třeba najít způsob, jak zprůhlednit komunikaci, nebo ji naopak chránit před nepovolanými lidmi.

3/ Funkcionalita

Moderní informační a komunikační technologie jdou stále dopředu, každým dnem přibývají nové aplikace, funkcionality, programy se stále inovují a vylepšují. Proto je třeba, aby i vybraná sociální síť stále investovala do svého vývoje a byla kompatibilní pro přehrávání videí, sdílení dokumentů či online streamování.

4/ Podpora aplikace

Sociální síť by měla být podporována všemi běžně používanými internetovými prohlížeči jako je Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox či Safari. Dále by měla umožňovat nahrávání fotografií a dokumentů v běžně podporovaných formátech, přehrávání videí a pouštění zvuku. Podpora musí být zajištěna jak pro operační systém Windows, tak Apple.

Sociální síť běžně mívají přidružené i mobilní aplikace, které by měly být pravidelně aktualizovány a vyvíjeny.

6 Porovnání vybraných sociálních sítí

6.1 Facebook

V prvních krocích nabídne platforma uživateli vytvoření profilu. V něm si může uživatel vyplnit takové množství informací o sobě samém, kolik uzná za vhodné (jméno, příjmení, kontakty či nahrání profilové fotografie). Avšak měl by mít na paměti, že všechny informace, které se Facebooku zadají, Facebook archivuje. Ani změny v nastavení či dokonce zrušení účtu je nepomohou vymazat. (Kulhánková, Čamek, 2010, s. 115).

Facebook umožňuje v **zabezpečení profilu** určit, s kým budou tyto informace sdíleny veřejně (se všemi uživateli či jen s těmi, koho má dotyčný přidáný ve svých přátelích). Má-li někdo z žáků k této sociální síti averzi a nechce se do ní registrovat, je možné mu vytvořit profil s fiktivním jménem, bez fotografie, pouze pro účely školy. Ovšem je třeba mít na vědomí, že tímto porušuje Všeobecné podmínky využívání služby a jeho profil může být zrušen. Po založení profilu si uživatel může začít vytvářet svoji síť kontaktů, takzvaně si přidávat nové přátele, se kterými bude sdílet příspěvky, které si uveřejní na svém osobním profilu, tzv. zdi. Tam může vkládat textové vzkazy, sdílet odkazy či nahrávat videa.

Platforma také umožňuje nahrávání videí přímo na zeď nebo relativně nově tzv. streamování, **živé přenosy**. Ty uživatel sdílí s ostatními v reálném čase a později jsou uloženy na zdi jako normální video.

Velmi populárními je také vytváření tzv. **událostí**, což jsou vlastně skupiny vytvořené pro účel např. nějaké kulturní akce nebo např. soukromé oslavy narozenin. Uživatel zadá datum konání a může zvát další uživatele, aby se akce zúčastnili. Pokud tito uživatelé zvolí, že se zúčastní nebo mají o akci zájem, zobrazují se jim všechny příspěvky a aktuality, které se této akci týkají (které přidá administrátor nebo další z uživatelů). Zároveň se jim ukazuje v kalendáři akcí na platformě.

1/ Vytvoření třídní skupiny

Pro zrychlení komunikace navrhuji vytvoření třídní skupiny, jejímž administrátorem bude třídní učitel. Tato skupina bude pro ostatní uživatele této sociální sítě neviditelná a vstup do ní bude možný pouze na pozvánky rozesílané třídním učitelem.

Členové třídní skupiny mohou sdílet a nahrávat dokumenty, vkládat externí odkazy na videa či zajímavé články. Učitel může vkládáním těchto příspěvků podněcovat žáky k diskuzi nebo jim ukazovat zajímavosti z oboru.

Využití se nabízí i pro vytváření tzv. událostí, kdy učitel může vypisovat termíny pro písemné práce nebo školní exkurzi. Příspěvky týkající se těchto událostí pak uživatelé přidávají přímo do těchto událostí. Žákům se budou zobrazovat upozornění ohledně blížícího termínu akce přímo v jejich osobním profilu.

Při vyučování by bylo možné také využít online přenosů. Během mého studia na německé univerzitě v Hohenheimu učitel nahrával všechny své ranní přednášky, aby si je studenti buď mohli pustit z tepla domova, pokud byli např. nemocní nebo se jim prostě jen na přednášku nechtělo. Zároveň byly uloženy na internetových stránkách k přehrání později, pokud si je studenti chtěli poslechnout znovu.

Podobný koncept by bylo možné využít např. při výkladu složitější látky, kdy by učitel během natočil sebe sama a žáci by se mohli buď dívat prostřednictvím skupiny na online přenos nebo později na záznam.

Učitel by také mohl využívat online videa k osobním konzultacím se žáky – buď jako jeden na jednoho nebo i skupinově.

2/ Žákovská skupina

I v současné době mají žáci velmi často svoji třídní skupinu, kde sdílí podklady ke studiu, informace o písemných pracích a další informace týkající se studia. Tyto skupiny jsme měli s mými spolužáky i při studiu na vysoké škole a ti studenti, kteří ve skupině kvůli chybějícímu profilu na Facebooku nebyli, často později profil zakládali jen proto, aby nepřicházeli o důležité informace v této skupině sdílené.

Sdíleli jsme si podklady ke studiu, důležité odkazy, informace o písemných testech a všem, co důležitého se dělo. Pokud člověk v hodině chyběl, našel ve skupině všechno

důležité, co se ten den událo. Administrátorem ve skupině byl jeden z nás, který kontroloval, aby ve skupině byli pouze studenti z našeho oboru. Díky této skupině a možnosti sdílení všech informací bylo studium na vysoké škole mnohem snazší.

3/ Stránky školy

Školy také často využívají tuto platformu k prezentaci sama na veřejnosti – informují např. o školních akcích, přijímacích řízeních nebo nahrávají fotografie z činnosti školy.

Příkladem může být facebookový profil SŠ Rokycany, veřejně dostupný na www.facebook.com/SSRokycany. Škola na něm pravidelně informuje o dění ve škole, v příspěvku z 10. září např. o nákupu nových CNC strojů. Ukázka příspěvku je na Obrázku 3. Dalšími příspěvky jsou např. informace o zájezdu do Lipska nebo o možnosti výměnného pobytu v rámci programu Erasmus, kterého se tato škola účastní.

Z funkcionalit využívá škola i vytváření událostí, které popisují v textu výše. Jako příklad lze uvést například lyžařský kurz, který se uskutečnil v zimě loňského školního roku. V záložce informace škola má uvedenu adresu, webové stránky, email či telefon, na kterém ji lze kontaktovat. Samotná stránka má k dnešnímu dni (3.11.2018) 421 sledujících za přibližně rok své existence. Byla založena 16.8.2017 z iniciativy učitelky odborných předmětů, paní Stanislavy Novotné (jméno změněno), která učí na škole čtvrtým rokem. Před založením se nejdříve poradila s vedením školy, které nyní stránku využívá jako jednu z forem prezentace školy.

Hlavním důvodem, proč v Rokycanech FB stránku založila, byla skutečnost, že dnešní žáci žijí svůj život na sociálních sítích, chodí tam denně a komunikují přes ně. Aby jim co nejvíce přiblížila, co se ve škole děje, rozhodla se založit facebooková stránku.

Původně stránku spravovala paní Novotná sama, většinou se k fotkám a dalším podkladům dostala přímo do kolegů nebo z webových stránek školy. Momentálně stránku spravují dva spolu s kolegou češtinářem, který zároveň dohlíží na gramatické chyby v komentářích. Vedení školy se dle Novotné o stránku tolik nezajímá, možná je to tím, že samo facebookový profil nemá.

Dle Stanislavy Novotné má stránka úspěch. Ze začátku se na ni dívali žáci trochu skepticky, ale počet lidí postupem času narostl. Mezi followery jsou i bývalí žáci, rodiče žáků, ale třeba i zájemci o studium a lidé z okolí, kteří na školu nechodí, ale sledují, co se tady děje. Správa profilu zabere cca hodinu týdně, záleží na tom, co se zrovna ve škole děje. Administrátoři sem dávají hlavně fotky z různých akcí školy, výletů, exkurzí či soutěží. Paní Novotná ještě uvažuje nad prezentací nebo založením stránky na Instagramu, ale zatím nemá s touto sociální sítí zkušenost. Dle jejích slov ale škola instagramový profil založí, neboť vydala nový informační leták ke dni otevřených dveří a tam je i logo Instagramu.

Obrázek 3: Facebookový příspěvek SŠ Rokycany o nákupu CNC strojů. Zdroj: Facebook SŠ Rokycany

4/ Předmětová skupina

Učitel také může vytvořit předmětovou skupinu, kde bude zveřejňovat novinky z oboru, studijní materiály, video tutoriály či pořádat konzultace. Facebook umožňuje spustit online vysílání a ostatní uživatelé mohou do komentářů pod něj psát příspěvky nebo klást otázky. Ty osoba ve videu vidí v reálném čase a může na ně odpovídat.

Využití předmětové skupiny popisuje na portálu RVP také Jaroslav Koreš z Gymnázia J.V. Jirsíka, oceněný cenou ČEZ Ámos za nejlepšího českého fyzikáře na webu rvp.cz (Koreš, 2012). V článku shrnuje výhody a nevýhody zapojení této sociální sítě do výuky. Vytvořil skupinu pro žáky 4. ročníku na seminář z fyziky. Z 24 žáků neměli profil na sociální síti pouze dva žáci, které Koreš požádal, aby si jej vytvořili, byť s falešnými jmény. Tím se sice porušují podmínky služby, ovšem řada mých přátel na této sociální síti se také prezentuje pod různými zkomoleninami či přezdívkami a pokud je nikdo nenahlásí správcům, tak tato skutečnost nemá nijak dramatické dopady.

Sám Koreš po půl roce využívání této sítě hodnotil Koreš využívání této seminární skupiny pozitivně a dodává: „Je však potřeba přiznat, že stránky byly určeny pro úzký okruh žáků se společným zájmem (fyzika), navíc jde o žáky 4. ročníku, takže stránky nebyly zaplněny různými výlevy, srdíčky, „lajky“ apod. Nemyslím, že takto koncipované využití Facebooku je plošně využitelné, klade nároky jak na žáky, tak i na vyučujícího. Avšak pro různé zájmové skupiny je Facebook ideální.“

Dále ve své práci vyjmenovává přínosy, které mu facebooková skupina nabízela. První z nich je dořešení tématu, které se nestihlo v hodině či zodpovězení dotazů, na které neznal odpověď. Také sem lze nahrát doplňující informace či odkazy na stránky s fyzikální tematikou. Dále doplňuje, že všechny tyto funkcionality lze obsáhnout i např. na fyzikálním blogu či webu, ovšem s tím rozdílem, že by tento web neměl uživatele. Žáci by ho pravděpodobně navštěvovali pouze před písemkami.

Učitel také využíval funkci ankety, kdy se buď ptal žáků na otázky týkající se výkladu nebo jim dal možnost si demokraticky zvolit termín testu či si vybrat, z jakých okruhů se test bude psát. Ukázka z této diskuze je na Obrázku č. 4. Stránky dle Koreše

usnadňují řešení administrativních záležitostí a odpadají díky nim dohady – vše je „modré na bílém“.

Díky přístupu do administrativního prostředí potom učitel vidí, jaký příspěvek byl hodně zobrazován či jaká je návštěvnost skupiny. Za nevýhodu považuje Jaroslav Koreš ztrátu soukromí, ovšem dodává, že tato sociální síť umožňuje nastavit zabezpečení a viditelnost informací na profilu. Pokud tedy nechce s žáky sdílet informace z osobního života, svůj profil úplně uzamkne.

Sdílet: Stav Fotka Odkaz Video Otázka

Co se vám honí hlavou?

Seminář z fyziky GJVJ

Tak je to jasné - ve středu píšeme na optiku, relativitu a kmitání/vlnění. Dotazy k tématu očekávám v úterý.

Před 59 minutami · To se mi líbí · Přidat komentář · Sdílet

Křištof Pučejd Asi sem blbej, ale já tam vidím 8 vs. 8 hlasů a to nepočítám honzu Filipa.

Před 45 minutami · To se mi líbí

Seminář z fyziky GJVJ Nepočítám hlas Milan František Horňák, takže i s honzou je to 8:8, takže jak bylo psáno - v případě remízy platí 1. možnost ... a to je fér!

Před 13 minutami · To se mi líbí

Seminář z fyziky GJVJ

Doufám, že všichni počítají příští týden s písemkou, asi bude fér nechat ji až na středu. Hlasování končí v pátek odpoledne, při rovnosti hlasů vítězí 1. možnost.

137 zobrazení · 0% zpětné vazby

čtvrtek v 17:33 · To se mi líbí · Přidat komentář · Sdílet

Seminář z fyziky GJVJ položil(a) otázku Další písemka (1. nebo 2. 11.) bude:

☐ **Bez tabulek na optiku (zobrazování), relativitu, mech. kmitání a vlnění** ...

☐ **S tabulkama na všechno** ...

☐ **Bez tabulek na všechno - jenom teorie** ...

126 zobrazení · 0% zpětné vazby

22 říjen v 13:07 · 17 2

4: Facebooková skupina Seminář z fyziky GJVJ, zdroj: Facebook Seminář z fyziky GJVJ

Zároveň si myslí, že není vhodné si přidávat žáky mezi osobní přátele v rámci ochrany osobních údajů. V USA je propojování učitelů se žáky na sociálních sítích dokonce

v některých státech zakázáno. To dle Koreše u nás není nutné, ovšem vyžaduje to vyšší nároky na opatrnost a zodpovědnost.

Asi největší nevýhodou je časová náročnost. Pravdou totiž je, že pokud nebudete žákům nabízet zajímavé informace a reagovat na dotazy, žáci stránku přestanou využívat. Řešením by bylo předat administrativu stránky některému z žáků, ovšem tomu mohou chybět dostatečné znalosti k zodpovídání dotazů a učitel ztratí přehled o dění ve skupině.

Sám Koreš ale na konci článku přiznává, že neví, zda bude v provozu skupiny pokračovat i příští rok. Správa totiž zabírá hodně času, příspěvky a videa k rozšíření látky zmizí kdesi v historii a bude je tedy třeba pro nové ročníky najít a publikovat znovu. Také neví, zda budou mít žáci v dalších ročníkách o tento způsob spolupráce zájem. Ovšem půlroční provoz považoval z úspěch, žáci měli o témata zájem, a dokonce některé z příspěvků oživily hodiny fyziky i během běžných hodin mimo seminář.

Shrnutí sociální sítě Facebook

Sociální síť nabízí mnoho funkcionalit využitelných ve vzdělávání, jako je třídní diskuze, sdílení dokumentů, odkazů, videí. Uživatelé si mohou zasílat osobní i skupinové zprávy či spolu telefonovat. Velmi oblíbený je i mezi školami, které vytvářejí veřejné profily pro propagaci školy na internetu.

Nevýhodou této sociální sítě je velké množství reklamy, online her a dezinformací, které se vzhledem k počtu uživatelů šíří po síti raketovým tempem. Na síti se také nachází velké množství falešných profilů, které sdílením nepravdivých informací dokáží ovlivnit názory mas. Učitel by měl žáky na tuto hrozbu upozornit.

Nastavení soukromí je relativně obtížné, má mnoho kroků a uživatelé v něm lehce udělají chybu. Nebo si neuvědomují důležitost ochrany osobních údajů. Je úkolem učitele, aby v případě využití této sítě ve výuce žákům s nastavením pomohl, aby je ochránil.

Učitel by neměl ke sdělování důležitých informací používat pouze Facebook, neboť není zajištěno, že si všichni žáci zprávu včas přečtou. Zároveň by měl tuto sociální síť využívat spíše doplňkově, aby nepodporoval v žácích závislost.

Výhody a nevýhody využití Facebooku ve vzdělávání

Výhody	Nevýhody
- Možnost vytváření skrytých třídních a předmětových skupin - Třídní diskuze - Velký počet aktivních uživatelů - Podpora vkládání a sdílení dokumentů, fotografií, odkazů, anket - Živé sdílení videa - Osobní (nebo skupinové) zprávy - Prezentace školy na veřejnosti - Pravidelná aktualizace platformy	- Velké množství rušivého obsahu (videa, hry, reklama, ostatní přispívající) - Mnoho falešných profilů - Vznik závislosti, uživatelé tráví hodně času kontrolou nových příspěvků - Riziko špatného nastavení soukromí - Vložené informace Facebook navždy uchovává - Velké množství dezinformací

Tabulka 2: Výhody a nevýhody využití Facebooku ve vzdělávání, zdroj: autorka

6.2 Twitter

Počet českých uživatelů Twitteru není přesně znám, neboť tato sociální síť neuvádí statistiky pro náš trh. Na žebříčku popularity se objevuje na páté pozici (LinkedIn, 2017). Sociální síť je založena na sdílení tzv. tweetů, 280 znaků dlouhých příspěvků, které se zobrazují na profilové stránce autora příspěvku a na stránkách jeho sledujících, tzv. followers. Lidé, kteří Twitter využívají, mají možnost sledovat známé osobnosti, instituce, komunikovat s ostatními uživateli a v neposlední řadě také slouží jako zdroj informací.

Důležitým pojmem v twitterové komunitě je tzv. hashtag. Jedná se o slovo či např zkratku, která je uvedena znakem #. Význam slova označeného tímto symbolem je dnes chápán jako forma klíčového slova. Hashtagy mohou uspořádat ohromné množství dat procházejících skrz kanál a zlepšit tak vyhledávání v různých tématech. Jsou proto praktickým řešením problému, jak třídit data v neorganizovaných a roztříštěných proudech informací. Vytváří z nich vlákna konverzací a budují komunity okolo jednotlivých zájmů.

Twitter jako nástroj ke vzdělávání

Pokud si třída vytvoří vlastní originální hashtag, může pak vytvořit vlákno týkající se probíraného předmětu nebo třídy. Jednoduše se tak informace stávají rozeznatelné pro všechny zúčastněné, a jak již bylo řečeno, hashtagy dovolí paralelně sledovat i další zajímavá související témata. Samotná podstata Twitteru a jeho stručnost vede žáky ke konstruování krátkých, výstižných a informativních zpráv. Svým jednoduchým napojením na další multimediální zdroje se stává vzdělávání zábavnější. Pedagog může využít Twitter jako prostředí i pro jednoduché kvízy a povzbuzovat studenty při hledání odpovědi.

Lze také vytvořit microblogové třídní stránky a informovat své spolužáky o aktuálním dění nebo například o nadcházejících zkouškách. K tomuto záměru se používá jedna z mnoha odnoží samotného Twitteru a tím je tzv. Tweetwall neboli v překladu Twitter stěny. Ty umožňují jednoduché a profesionální vytvoření unikátního hashtagu pro hromadnou komunikaci v nastavitelném grafickém profilu s obecnými informacemi a materiály příslušné skupiny. Stejně jako na Facebooku je možné vytvářet videa či streamovat živé vysílání.

Oproti Facebooku Twitter neumožňuje vznik komunitních skupin, pouze vláken, které vznikají za pomoci výše zmíněných hashtagů. To osobně považuji za nevýhodu.

Twitter vidím jako vhodný nástroj pro získávání aktuálních informací z domova i ze světa. Doplnkově se na něm může prezentovat škola jakožto instituce, ovšem vzhledem k nižší popularitě to bude spíše stránka pro „fajnšmekry“ a fanoušky této sociální sítě.

Příkladem může být prezentace Střední školy zemědělské a potravinářské v Klatovech která profil na Twitteru má (@SSZPKlatovy) a je zde velmi aktivní. Založila ho 30. března 2018 a od té doby zveřejnila celkem 50 tweetů. Ovšem za tuto dobu získala pouze 10 sledujících, což značí, že obliba této sítě u nás není velká. Jak ale dodává metodik ICT na této škole, Ing. Karel Novák (jméno změněno), který profil na této síti založil, chtěl školu prezentovat i na jiné sociální síti než Facebooku, aby oslovil širší spektrum uživatelů. Sám v osobním životě tuto síť hodně využívá, sleduje zde hlavně novinky ze světa informačních a komunikačních technologií. Facebook nemá moc

v oblíbenosti, protože je tam spousta reklamy a obsahu, o který nemá zájem. „Jako učitel IT tam samozřejmě mám profil a jsem aktivní i na této síti, je tam také většina mých kamarádů, se kterými chci zůstat v kontaktu. Ovšem obtěžují mě příspěvky, které se ke mně skrz sdílení dostanou či se mi zobrazují na základě facebookového algoritmu. Tohle jsem schopen na Twitteru odfiltrovat sledováním pouze těch profilů, které mne zajímají. Tato síť funguje na jiném principu, a kromě prezentace naší školy si nedovedu představit, že bych ji se žáky využíval jakožto informační kanál. Twitter nikdo z nich aktivně nevyužívá, všichni jsou na Facebooku – logičtější je proto využívat tuto síť.“

Obrázek 5: Twitterový účet Střední školy zemědělské a potravinářské, Klatovy, zdroj: Twitter SSZP Klatovy

„Správa twitterového profilu naší školy mi nezabere mnoho času navíc, protože na obou sítích sdílím stejné příspěvky. Je to otázka pouze pár minut. Snažím se o rozvoj ICT na naší škole, rozvoj e-learningu, v roce 2017 jsme jako škola získali první cenu v soutěži Den bezpečnějšího internetu. Proto jsem aktivní na více sítích“. Se studenty také jezdí na soutěže v programování, zpracovává data do vizualizací či bere kolegy učitele ze školy na konference. „IT je budoucnost, je důležité žáky i učitele stále

v tomto oboru vzdělávat. Nehledě na to, že pokud by se žáci naší školy rozhodli v IT oboru profesně věnovat, mají víceméně jistotu uplatnění.“

Shrnutí Twitteru ve vzdělávání

Využití Twitteru ve vzdělávání vhodné spíše pro nadšence do informačních technologií. Neumožňuje vytváření komunitních skupin, ve kterých by žáci a učitelé mohli bez dohledu veřejnosti sdílet dokumenty a diskutovat na problémy. Jedná se o síť vhodnou pro doplňkovou prezentaci školy, pokud hledá další komunikační kanál s veřejností.

Funguje jako rychlý zdroj zpráv, uživatelé mohou sledovat příspěvky známých osobností bez nutnosti jejich svolení. Učitelé na něm mohou čerpat informace přímo od zdroje. Na rozdíl od Facebooku si může uživatel vybrat, koho bude sledovat, Twitter nenabízí žádné další příspěvky či nevyžádanou reklamu, ani hry. Nastavování soukromí zde odpadá, neboť všichni uživatelé vidí všechno. S tím je třeba při sdílení příspěvků počítat.

Výhody a nevýhody využití Twitteru ve vzdělávání

Výhody	Nevýhody
- Sledováním veřejných osobností uživatel získá rychlý přístup k ověřeným informacím - Stručné příspěvky - Žádné hry, aplikace, události - Zobrazování pouze sledovaných profilů - Třídění obsahu podle hashtagů	- Nelze vytvářet uzavřené skupiny - Příspěvky viditelné všem uživatelům, kteří sledují profil - Není příliš vhodná pro komunikaci s přáteli, jedná se o microblog - Neumožňuje sdílení dokumentů

Tabulka 3: Výhody a nevýhody využití Twitteru ve vzdělávání, zdroj: autorka

6.3 Instagram

Instagram v poslední době nabývá na popularitě. Jedná se o sociální síť, na které uživatelé sdílí fotografie či videa. Uživatelé mají k dispozici velké množství nástrojů a filtrů pro úpravu fotografií, které jsou oproti klasickým fotografiím ve čtvercovém formátu.

Od roku 2016 může uživatel Instagramu využívat tzv. Insta Stories. Má možnost sledovat (případně natáčet) vlastní příběhy a následně je uveřejnit pro určitý okruh uživatelů, všem svým sledujícím nebo široké veřejnosti. Insta Stories na zdi Instagramu vydrží 24 hodin, poté dojde k jejich smazání. Do Insta Stories se řadí jak natočené krátké filmové úseky zachycující každodenní momenty, tak i několikavteřinové koláže vytvořeny z fotografií, často doplněny o texty, barevné kresby i emotikony všeho druhu. (ITSlovník.cz, 2017).

Instagram ve vzdělávání

Možností využití Instagramu pro učitele je mnoho. Mohou se inspirovat ostatními učiteli např. pro hodiny výtvarné výchovy či pracovní výchovy, najít náměty, jak vyzdobit třídu, sdílet videa či infografiky.

Pro učitele biologie se nabízí vytvoření online herbáře, kdy mohou žákům představovat fotografie rostlin a živočichů, nechat je hádat, o jaký druh rostliny se jedná. Dále mohou sdílet výuková videa, matematické úlohy a další příspěvky k zamyšlení a rozšíření vědomostí žáků.

Prostřednictvím Instagramu lze také sdílet zkušenosti, které nasbíral každý učitel s konkrétní vyučovací metodou. Sledováním konkrétních profilů, hashtagů, vytvářením kolekcí příspěvků a vyhledáváním příspěvků vzniká virtuální komunita učitelů, kteří si mohou vyměňovat zkušenosti. Populárními hashtagy, díky kterým lze vyhledat inspirativní příspěvky vztahující se k profesi učitele jsou např. #teachersofinstagram nebo #iteach.

Přirozeným prostředím bude tato síť pro žáky fotografických či mediálních oborů. Učitelé jim mohou zadat zpracování fotografické reportáže, jejíž výsledek potom žáci zveřejní na Instagramu.

Upravováním fotografií i jejich prohlížením se rozvíjí prostorová představivost – žák si musí rozmyslet si, jak např. fotografovat, aby se výsledná fotografie dala použít pro Instagram a neztratila svůj původní záměr, vymyslet, jak předměty či osoby vyfotografovat, aby instagramové publikum zaujala. Nebezpečím zvláště pro mladistvé je snaha všech uživatelů ukazovat jen to krásné a tím mohou žáci snadno propadnout depresím a úzkosti z toho, že jejich vlastní život není dokonalý.

Instagram jde využít i pro prezentaci školy, příkladem této prezentace může být Střední škola rybářská a vodohospodářská Jakuba Krčína Třeboň. Kromě Instagramu se tato škola se hojně prezentuje i na Facebooku či YouTube.

Na Instagram vkládá správce fotografie ryb a dalších vodních živočichů – vždy s popisem, o jaké zvíře se jedná, fotografie z výlovů, práce v laboratořích nebo fotografie z přírody obecně.

Instagramový profil založil na této škole Mgr. Richard Růžička (jméno změněno), učitel předmětu Práce s počítačem. „Naše škola stále hledá nové možnosti prezentace na webu. Upravili jsme naše školní webové stránky, které neustále aktualizujeme, aby zde žáci, jejich rodiče i případní uchazeči o studium našli vše, co hledají.

Obrázek 6: Instagram SŠRV Třeboň. Zdroj: Instagram ssrv_trebon

Samotná prezentace na Instagramu přišla z iniciativy vedení školy, které se snaží takzvaně jít s dobou a využívat nejnovější technologie. Hlavně pak ty, které jsou mezi žáky populární.“ Fotografie získává Růžička buď od žáků, kteří se rádi fotí s rybami při práci nebo od kolegů učitelů.

Problém nastal se zavedením směrnice GDPR: „Na fotografiích se samozřejmě objevují kromě zvířat i žáci školy a po zavedení směrnice jsme přesně nevěděli, zda můžeme se zveřejňováním materiálů pokračovat. Raději jsme požádali rodiče o souhlas, ale vzhledem k tomu, že jde o ilustrativní fotografie, kde není uvedeno jméno

žáka ani další citlivé údaje, můžeme se zveřejňováním pokračovat. Žáci vědí, že mohou kdykoliv požádat o vymazání fotografie, ale to se ještě nestalo. Publikují jen pěkné fotografie, které žáky nijak nezesměšňují. Ukazují práci naší školy a má to úspěch“. Po roce provozu instagramového profilu má škola 236 sledujících a toto číslo stále roste.

Instagram je vhodný jako doplňkový nástroj zpestření výuky, ovšem nenabízí žádné možnosti vytváření komunitních skupin. Neumožňuje sdílení dokumentů, pouze fotografií a vlastních natočených videí a uživatelům umožňuje pouze zveřejňovat komentáře pod příspěvky. Instagram se bude do budoucna určitě vyvíjet, ovšem momentálně je vhodný k zařazení spíše okrajově.

Shrnutí Instagramu ve vzdělávání

Instagram jako vzdělávací platforma má spoustu možností využití, ale také několik podstatných omezení. Velkou nevýhodou Instagramu ve vzdělávacím procesu je absence možnosti přidávat do příspěvků na Instagramu webové odkazy. Také není možné sdílet dokumenty. Instagram více než jiné sítě zkresluje realitu života, neboť všichni uživatelé sdílejí co nejdokonalejší fotografie. Na Instagramu je stále více reklamy – buď přímo od firem nebo je propagována celebritymi a osobnostmi s velkým počtem sledování.

Naproti tomu Instagram podporuje vizuální učení, má širokou možnost zapojení do výuky pro žáky uměleckých oborů či např. biologie pro poznávání rostlin a zvířat. Učitelé zde mohou načerpat mnoho inspirace pro výuku, ať už na zapojení didaktických pomůcek, témat pro výuku či výzdobu interiéru.

Instagram lze využít i pro prezentaci školy na internetu, to ovšem vyžaduje aktivitu učitele či žáků v pořizování fotografií a pravidelném sdílení.

Tato síť má potenciál pro využití jako populárně-naučný kanál, podporující kreativitu, ale neposkytuje plnou funkcionalitu potřebnou k podpoře komunikace a sdílení informací.

Výhody a nevýhody využití Instagramu ve vzdělávání

Výhody	Nevýhody
- Čerpání inspirace pro učitele - Podporuje vizuální učení - Síť využívaná hlavně mladými lidmi - Možnost využití pro přírodovědné a umělecké obory - Podporuje kreativitu	- Nepodporuje vytváření komunitních skupin - Zkresluje realitu – riziko depresí a úzkosti mladistvých z vlastní nedokonalosti - Není možné sdílet dokumenty, odkazy - Reklama a rušivý obsah

Tabulka 4: Výhody a nevýhody využití Instagramu ve vzdělávání, zdroj: autorka

6.4 YouTube

YouTube povoluje svým uživatelům nahrát videa, zhlédnout je, hodnotit, sdílet a komentovat. Na YouTube jsou dostupné videoklipy, TV klipy, hudební videa, trailery k filmům a další jako například video-blogy, krátká originální videa, nebo vzdělávací videa.

Výukových materiálů je zde nepřeberné množství. Ať už se bavíme o těch amatérsky natočených (např. jak upéct bábovku či vyměnit kolo u auta), až po ta profesionálně vytvořená pedagogy či veřejnými institucemi. Mezi ty patří např. výukové video od České národní banky O penězích a lidech, které zábavnou formou přibližuje široké veřejnosti historii vzniku peněz. Dalším příkladem může být kanál Soudního dvora Evropské unie, který ukazuje fungování této evropské instituce. Učitelé mají možnost vyhledat tato videa pro zpestření a rozšíření výuky.

Dále se zde nabízí množství dokumentů, ale i přímo výukových programů pro žáky a studenty připravovaných učiteli středních škol a univerzit. Učitelé natočí přímo přednášku se studenty v reálném čase nebo pouze sebe sama před tabulí. Příkladem může být YouTube kanál Michigan Institute of Technology z USA, na kterém se tato univerzita rozhodla sdílet veškeré přednášky online, a to již v roce 2001, před vznikem sociálních sítí. Zdarma, pro všechny zájemce o studium ze široké veřejnosti.

Výhodou vzdělávání podle videa je, že si žáci mohou doma v klidu video několikrát pustit, zastavit, aby si zapsali poznámky, které během hodiny nestihli, a látku si tak

ještě jednou zopakovali. Mnozí žáci pak mají vizuální paměť, ostatně platí pravidlo, že si lépe pamatujeme věci, které vidíme, než pouze slyšíme.

Sociální síť YouTube mohou školy využívat i pro prezentaci sebe sama. Této možnosti školy hojně využívají, hlavně proto, aby oslovili nové zájemce o studium. Ve videu často hovoří ředitel školy, mluví o nabízených výukových programech, představuje areál školy, vybavení a mnoho dalšího. Příkladem může být prezentační video Střední školy letecké v Kunovicích, které je určeno právě zájemcům o studium na této škole.

Uchazeči si mohou prohlédnout areál školy, nahlédnout do učeben i prostor pro výuku praktického vyučování. Uvidí i žáky této školy na praxích či při létání s instruktorem. Toto video má v současné době přes 11 000 shlédnutí a pod videem se nachází několik komentářů, ve kterých uživatelé školu chválí.

Střední škola letecká s.r.o., Kunovice - prezentace

11 018 zhlédnutí

33 6 SDÍLET ...

Obrázek 7: Prezentace Letecké školy Kunovice, zdroj: YouTube

Shrnutí YouTube ve vzdělávání

Na platformě YouTube se nachází velké množství instruktážních a výukových videí. Vzhledem ke skutečnosti, že video na YouTube může nahrát úplně kdokoli, mohou některá výuková videa obsahovat chyby. Proto, pokud se jakožto učitel rozhodneme využít některé video jako studijní materiál, musíme ho předem zkontrolovat a zvážit, zda je vhodné k zařazení do výuky. Výhodou platformy je, že je obsah neustále rozšiřován, a proto jsou k dispozici i videa k aktuálním tématům.

Nevýhodou této sociální sítě je také množství rušivého obsahu, kdy žáci během studia mohou sklouznout k přehrávání hudby nebo filmů. Vhodná k zařazení jsou především videa od vzdělávacích institucí či uznávaných kapacit z oboru. Platforma se dá využít i pro zadávání školních projektů, kdy žáci budou mít za úkol natočit video týkající se vyučované problematiky.

Pokud se učitel rozhodne promítání videa během hodiny zařadit, je třeba po jeho skončení s žáky prodiskutovat obsah, klást otázky, zapsat s žáky poznámky, případně se k němu vrátit během zkoušení, aby během promítání dávali pozor a nebrali tuto část hodiny pouze jako odpočinek.

V neposlední řadě je YouTube již nyní využíváno školami pro video prezentaci na webu, která je určena pro zájemce o studium.

Výhody a nevýhody využití YouTube ve vzdělávání

Výhody	Nevýhody
- Velké množství výukových videí napříč předměty zájmu - Novinky a zajímavosti - Prezentace školy pro uchazeče - Učení pomocí vizualizace	- Reklama - Množství rušivého obsahu - Video může vložit kdokoli, informace nejsou ověřené - Žáci berou promítání jako zábavu

Tabulka 5: Výhody a nevýhody využití YouTube ve vzdělávání, zdroj: autorka

7 Závěr

V dnešní době se staly sociální sítě a připojení k internetu přirozenou součástí našeho života. Nabízí služby, umožňují nám práci, rychlé vyhledávání informací a jejich sdílení se světem. Proto svět informačních a komunikačních technologií nemůžeme ze vzdělávání vyjmout.

Příprava na jejich správné používání, počítačová gramotnost, by měla být součástí výukového procesu. Žáci i učitelé by si měli být vědomi hrozeb, které na ně v digitálním světě čekají a chovat se zodpovědně ke svému soukromí a ochraně osobních údajů. Samozřejmostí musí být zabezpečení všech citlivých údajů či nainstalovaný antivir.

Pokud je učitel ochoten ve svém volném čase sociální sítě využívat, připravovat příspěvky k diskuzi a odpovídat i mimo dobu školního vyučování na případné dotazy, mohou z této spolupráce žáci velmi profitovat. Žáci ale musí dodržovat určitá pravidla, aby nezahlcovali školní diskuzi nevyžádanými příspěvky a neohrožovali nezodpovědným chováním na síti ostatní žáky a učitele.

Z veřejně dostupných sociálních sítí v současné době bych doporučila k využívání pro žáky střední školy Facebook, který je v současné době nejvyužívanější sociální sítí na světě. Hlavním důvodem je možnost vytvoření uzavřené třídní skupiny, v jejímž rámci budou moci žáci komunikovat mezi sebou a učitelem. Žáci si v jejím rámci mohou pomáhat s řešením úkolů, sdílet dokumenty či videa nebo vytvářet ankety.

Škola může využít této sociální sítě pro vlastní prezentaci: sdílet aktuální informace pro žáky a rodiče, nahrávat fotografie ze školních výletů či

I tato sociální síť má pro školní využití nevýhody, je zahlcená množstvím reklamy, dezinformací a nevyžádaného obsahu. Žáci střední školy bohužel nemají dostatek zkušeností a znalostí na to, aby tyto dezinformace rozeznali od pravdivého obsahu a stávají se snadno ovlivnitelnými. Pokud tedy chceme tyto sítě používat pro výuku, musíme dbát na správnost informací, které žákům předkládáme. Zároveň nesmíme používání sociálních sítí přehánět, neboť i na nich může vzniknout závislost.

Doplňkově se pro zatraktivnění výuky dají využít i další sociální sítě jako Twitter, Instagram či YouTube. Výuková videa mohou posloužit k rozšíření tématu a jeho lepšímu zapamatování.

Osobně si myslím, že využití sociální sítě pro komunikaci s lektory a spolužáky může vést ke zlepšení a výraznému zefektivnění výuky a je jen otázkou, kdy se jejich začlenění stane standardem.

8 Bibliografie

Alexa.com. *The top 500 sites on the web*. [Online] [Citace: 20. 10 2018.] <https://www.alexa.com/topsites>.

BREJLOVÁ, Iva. Tyinternety.cz. *Vzestup a pád Libimseti.cz podle Oldy Neubergera*. [Online] [Citace: 11. 11 2018.] <https://tyinternety.cz/socialni-site/vzestup-a-pad-libimseti-cz-podle-oldy-neubergera/>.

ČÍŽEK, Jakub. Google+ končí. Někdejší rival Facebooku měl tajné bezpečnostní problémy. *Živě.cz*. [Online] 08. 10 2018. [Citace: 2018. 11 11.] <https://www.zive.cz/clanky/google-konci-nekdejsi-rival-facebooku-mel-tajne-bezpecnostni-problemy/sc-3-a-195413/default.aspx>.

Denik.cz. *Fenomén sociálních sítí v ČR: Prim stále hraje Facebook, roste obliba Instagramu*. [Online] [Citace: 03. 11 2018.] <https://www.denik.cz/ekonomika/fenomen-socialnich-siti-v-cr-prim-stale-hraje-facebook-roste-obliba-instagramu-20180619.html>.

HAVLOVÁ, Jaroslava. Sociální síť. *Databáze národní knihovny ČR*. [Online] 2014. [Citace: 04. 09 2018.] http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000015947&local_base=KTD.

Chip.cz. *Průzkum: Antivir v mobilu používá méně než polovina studentů, smartphone má 96 % z nich*. [Online] 2017. [Citace: 22. 10 2018.] <https://www.chip.cz/novinky/pruzkum-antivir-v-mobilu-pouziva-mene-nez-polovina-studentu-smartphone-ma-96-z-nich/>.

ITSlovník.cz. *Co jsou to Instagram Stories?* [Online] 2017. [Citace: 17. 10 2018.] https://it-slovník.cz/pojem/instagram-stories/?utm_source=cp&utm_medium=link&utm_campaign=cp.

Jak na internet. *Závislost na internetu*. [Online] <https://www.jaknainternet.cz/page/1700/zavislost-na-internetu/>.

KLÍMA, Josef. *Společnost a kultura starověké Mezopotámie*. Praha : Nakladatelství československé akademie věd, 1962.

KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: nebezpečné pronásledování*. místo neznámé : Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3.

KOREŠ, Jaroslav. Metodický portál RVP. *Konkrétní využití Facebooku – stránky seminář*. [Online] 2012. [Citace: 25. 10 2018.] <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/GMC/15389/KONKRETNI-VYUZITI-FACEBOOKU---STRANKY-SEMINARE.html/>.

KRČMÁROVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha : Sdružení Linka Bezpečí, 2012. 978-80-904920-2-8.

KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén Facebook*. Kladno : Big Oak, 2010. ISBN 978-80-904764-0-0.

Kurzy.cz. *Návštěvnost Netmonitor, lide.cz*. [Online] [Citace: 24. 10 2018.] <https://www.kurzy.cz/~nr/netmonitor/lide-cz/?m=RU>.

Lidovky.cz. *Twitter zvýšil čtvrtletní příjmy i zisk, počet uživatelů ale klesl*. [Online] [Citace: 11. 11 2018.] https://www.lidovky.cz/byznys/media/twitter-vykazal-ve-ctvrtletni-zisk-106-milionu-usd-data-predcila-ocekavani.A181025_142237_ln-media_ele.

LINHART J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. *Velký sociologický slovník II - P-Ž*. Praha : Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5..

LinkedIn.com. *O společnosti LinkedIn*. [Online] [Citace: 24. 10 2018.] <https://about.linkedin.com/cs-cz>.

LinkedIn.com. *Jak se daří jednotlivým sociálním sítím v České republice?* [Online] 2017. [Citace: 17. 10 2018.] <https://www.linkedin.com/pulse/jak-se-da%C5%99%C3%AD-jednotliv%C3%BDm-soci%C3%A1ln%C3%ADm-s%C3%ADt%C3%AD-v-%C4%8Desk%C3%A9-republice-jakub-lorenc/>.

Lupa.cz. *Lide.cz se mění na seznamku, komunitní weby prohrály boj s Facebookem*. [Online] [Citace: 2018. 10 12.] <https://www.lupa.cz/clanky/lide-cz-se-meni-na-seznamku-komunitni-weby-prohraly-boj-s-facebookem/>.

Mashable.com. *Google Buys YouTube* . [Online] [Citace: 20. 10 2018.] <https://mashable.com/2006/10/09/confirmed-google-buys-youtube/?europa=true#pY9JGYJHLOqQ>.

Microsoft kupuje LinkedIn. Za profesní síť zaplatí přes 26 miliard dolarů. *Aktuálně.cz*. [Online] [Citace: 11. 10 2018.] <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/microsoft-kupuje-linkedin-za-profesni-sit-zaplati-pres-26-mi/r~75b340f8316611e682470025900fea04/>.

Newsroom . [Online] [Citace: 20. 10 2018.] <https://newsroom.fb.com/company-info/>.

PĂTRUȚ, Monica a Bogdan PĂTRUȚ. Social media in higher education: teaching in Web 2.0. Hershey, PA: Information Science Reference, [2013]. ISBN 978-1-4666-2970-7.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*, 2010. Praha : Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1..

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a web 2.0*. Praha : Oeconomica, 2007. 978-80-245-1272-3.

PERKEL, Dan. *Copy and Paste Literacy: Literacy practices in the production of a MySpace profile*. [Online] [Citace: 20. 10 2018.] http://people.ischool.berkeley.edu/~dperkel/media/dperkel_literacymyspace.pdf.

Projekt E-Bezpečí. *Co je kyberšikana*. [Online] [Citace: 2018. 11 11.] <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekybersikana>.

Projekt E-Bezpečí. *Co je hoax*. [Online] [Citace: 10. 11 2018.] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/hoax-fake-news/91-25>.

RULF, Ondřej. *Sociální sítě a jejich využití v univerzitním prostředí*. Praha. *Bakalářská práce*. ČVUT v Praze, Fakulta elektrotechnická. Praha : autor neznámý, 2013.

RYLICH, Jan. První rok Google Plus: ve znamení protikladů. Ikaros [online]. 2012, ročník 16, číslo 9 [cit. 2018-11-13]. urn:nbn:cz:ik-13964. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/13964>

Technet.cz. *Končí Spolužáci.cz. V době sociálních sítí a GDPR služba nemohla přežít.* [Online] [Citace: 24. 10 2018.] Dostupné z: https://technet.idnes.cz/sluzba-spoluzaci-cz-konci-2018-dga-/sw_internet.aspx?c=A180404_125301_sw_internet_pka.

VÁCLAVÍK, Lukáš. Každou sekundu přibude na YouTube hodina nových videí. *cnews.cz*. [Online] [Citace: 15. 09 2018.] <https://www.cnews.cz/kazdou-sekundu-pribude-na-youtube-hodina-novych-videi/>.

Venturebeat.com. *Twitter loses 9 million monthly active users in Q3 2018, its steepest decline ever.* [Online] [Citace: 20. 10 2018.] <https://venturebeat.com/2018/10/25/twitter-loses-9-million-monthly-active-users-in-q3-2018-its-steepest/decline-ever/>.

Živě.cz. *Facebook na Spolužáky a Lidé.cz prozatím nestačí.* [Online] [Citace: 12. 10 2018.] <https://www.zive.cz/clanky/facebook-na-spoluzaky-a-lidecz-prozatim-nestaci/sc-3-a-145511/default.aspx>.

9 Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Schéma sociální sítě.....	13
Obrázek 2: Historie sociálních sítí.....	15
Obrázek 3: Facebookový příspěvek SŠ Rokycany o nákupu CNC strojů.....	35
Obrázek 4: Facebooková skupina Seminář z fyziky GJVJ.....	37
Obrázek 5: Twitterový účet Střední školy zemědělské a potravinářské, Klatovy.....	41
Obrázek 6: Instagram SŠRV Třeboň.....	44
Obrázek 7: Prezentace Letecké školy Kunovice.....	47
Tabulka 1: SWOT analýza.....	29
Tabulka 2: Výhody a nevýhody využití Facebooku ve vzdělávání.....	39
Tabulka 3: Výhody a nevýhody využití Twitteru ve vzdělávání.....	42
Tabulka 4: Výhody a nevýhody využití Instagramu ve vzdělávání.....	46
Tabulka 5: Výhody a nevýhody využití YouTube ve vzdělávání.....	48